

Юшкевич Ю. С. Інформація та знання як детермінанти трансформації сучасного суспільства // Матеріали III Міжнародної наукової конференції студентів, молодих вчених та науковців «Концепти соціокультурної трансформації сучасного суспільства». – Одеса: ДЗ «ПНПУ ім. К. Д. Ушинського», 2019. – С. 39-41.

Юшкевич Ю. С.

ІНФОРМАЦІЯ ТА ЗНАННЯ ЯК ДЕТЕРМІНАНТИ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Сучасний соціальний простір характеризується активним розвитком інформаційного суспільства та формуванням нового відповідного типу економіки, а саме економіки знань. Саме знання, що являє собою або сукупність зовнішньої, абстрагованої від конкретного інтелектуального виробника, інформації, або виступає в якості внутрішніх знань-вмін-навичок суб'єкта економічної діяльності, має духовно-культурну та матеріально-економічну цінність, виступаючи з одного боку формою соціального буття та самореалізації індивіда, а з іншого товаром, що є найбільш цінним на ринку інформаційного суспільства [5, с.128].

В цьому контексті доречно, на нашу думку, розглянути концепти «знання» та «інформація».

Погляди Ф. Махлупа та Т. Умесао – два стрижневих наратива – які виступають підґрунтям концепцій суспільства знання та інформаційного суспільства. Ф. Махлуп майже ототожнює терміни «знання» та «інформація», вважаючи пріоритетним для характеристики нового соціального стану перший з них [6], на відміну від Т. Умесао, який під словом «інформація» має на увазі «все те, що можна передати за допомогою символів», «систему знаків, які передаються від людини до людини в цілому» [3, с. 25-27]. Таким чином, в першому наративі конститутивну роль грає система виробництва знання, тоді як в другому – система трансляції знака, що вказує на їх антагоністичність, навіть при наявності значної кількості спільних концептуальних складових.

Н. Штер та У. Уфер пропонують власну дефініцію знання як «здатності до дії», яка забезпечує взаємозв'язок дій індивідуальних акторів с соціальним навколишнім середовищем, що саме і відрізняє його від інформації. Головною особливістю світу знань, на їх думку, є розподіл та трансфер знання: виробники знання відрізняються від тих хто його споживає, саме це обумовлює необхідність його передачі – наявність глобального суспільства знання передбачає переміщення знання [4, с. 179].

Заслуговує на увагу, позиція О. О. Карпова, який наголошує, що знання не є інформацією і не може бути визначено через неї, а інформація, в свою чергу, не є знанням і стати ним не здатна, хоча бере участь в його створенні. Хибним, на його думку, виглядає намагання ототожнити ці феномени через їх знаковість тому, що це лише форма їх виразу, дійсно ж об'єднує їх «біота», що виступає умовою їх буття, народжує і зберігає в собі знання та сприймає інформацію. При цьому авторське розуміння «мислячої біоти» виходить далеко за межі людського роду та передбачає більш широкий біологічний підхід [1, с. 27].

На нашу думку, дійсно «знання» не можна ототожнювати з «інформацією», крім того, жодне з цих понять не є підпорядковуваними по відношенню до іншого. *Знання*, яке ми розуміємо як таке, що набувається в процесі мисленнєвої активності, це *результат пізнання*, на відміну від *інформації*, що виходячи навіть з етимології цього терміну являє собою роз'яснення, витлумачення, представлення, *ознайомлення* з чимось, а саме *із знанням*. Щодо знаковості цих феноменів, то саме це, на нашу думку, скоріше їх розрізняє ніж об'єднує, оскільки знання як таке не потребує якогось формального зображення за допомогою знака, саме необхідність трансляції цього знання, яке в цьому контексті набуває вже статусу інформації, обумовлює оперування знаками. Тому, ми вважаємо за необхідне погодитись з твердженням Ф. Махлупа який зазначає, що «не всяке знання може бути названо інформацією», але в той же час дискусійною, на нашу думку, є перша його частина – «будь-яка інформація в найбільш розповсюдженому значенні цього слова є знанням» [6, с. 15]. Визначення інформації як форми знання є

некоректним тому, що звернення, наприклад, до генетики, де інформація являє собою генетичний код певного організму, унеможлиблює наявність знання як змісту цієї інформації внаслідок відсутності процесу рефлексії. Саме тому, ми схильні, також критично поставитись до вище викладеної позиції в межах якої знання та інформація об'єднуються виходячи з їх буттєвості на будь якому біологічному рівні, навіть на рівні одноклітинного організму, якому приписується наявність мисленнєвої діяльності.

Для позначення рівноцінності інформаційної та знаннєвої парадигм сучасного соціального розвитку в науковому дискурсі пропонується інформаційно-знаннєвий підхід в межах якого наголошується на діалектичності взаємодії інформації та знання в системі «інформація-людина-знання» [2, с. 15], який, на нашу думку, потребує певного уточнення. Якщо враховувати те, що «перетворення людиною інформації в знання», яка в даному випадку виступає формою трансляції змістом якої є знання, спостерігається не тільки перехід від інформації до знання, а й навпаки наявність в першу чергу знання яке необхідно передавати, то це вказує на більш складний взаємозв'язок цих концептів, що реалізується у системі «знання-інформація-знання», яка чітко віддзеркалює її циклічний і поступальний – спіралевидний характер та імпліцитно містить у собі антропологічний вимір.

Література:

1. Карпов А. О. Общество знаний: знание vs информация. *Философские науки*. 2017. №12. С.19-36.
2. Пархоменко О. В., Пархоменко В. Д. Інформаційно-знаннєвий підхід до визначення парадигми соціально-економічного розвитку. *Наука, технології, інновації*. 2017. №1, С.13-20.
3. Умесао Т. Теория информационной индустрии – расцвет грядущей эпохи эктодермальной индустрии. *Информация и цивилизация: собрание сочинений*. Т. 14. Токио: Тюокоронся, 1991. С.25-42.
4. Штер Н., Уфер У. Глобальные миры знания. *Концепция «общества знания» в современной социальной теории*. М.: ИНИОН РАН, 2010. С.178-185.
5. Юшкевич Ю. С. Трансформація змісту феномену економічна культура в умовах глобалізації. *Гілея: науковий вісник*. 2018. Вип. 133 (6). С.126-129.
6. Machlup F. The production and distribution of knowledge in the United States. Princeton: Princeton University press, 1972.